

Graham Greene

GRAHAM GREENE

AMERICANUL LINIȘTIT

Traducere din limba engleză și note
Radu Lupan

LITERA®
București
2018

Respect pentru oameni și cărți

PARTEA ÎNTÂI

CAPITOLUL I

Era după cină și-l așteptam pe Pyle la mine acasă, în apartamentul meu din rue Catinat. Îmi spusesese: „Voi fi la tine cel mai târziu pe la zece“, de aceea, când am auzit că bate miezul nopții, n-am mai putut sta locului și am coborât neliniștit în stradă. Pe palierul scării pălăvrăgeau câteva femei bătrâne, cu pantaloni negri. Era prin februarie. Ieșiseră pe-afară pentru că, probabil, nu mai puteau sta în pat din cauza căldurii. Conducătorul unui trishaw¹ pedala alene, îndreptându-se spre malul fluviului. Pe locul unde fuseseră debarcate noile avioane americane se zăreau felinarele aprinse. Pe strada lungă nu se vedea nici urmă de Pyle.

S-ar putea, mă gândeam, să fi fost reținut dintr-un motiv sau altul la legația americană, dar, în acest caz, mi-ar fi telefonat cu siguranță la restaurant – era deosebit de grijilu în privința gesturilor astea mărunte de politețe. Tocmai mă întorsesem, vrând să urc, când am zărit o fată care aștepta în pragul porții vecine. Nu-i vedeam față, ci numai pantalonii de mătase albă și tunica

¹ Trăsurică ușoară împinsă de o tricicletă, mijloc de transport uzual în Extremul Orient

lungă, înflorată. Știam totuși cine e. Mă așteptase de-atâtea ori, la aceeași oră și în același loc să mă întorc acasă.

Am chemat-o:

– Phuong!

În limba țării, numele ei însemna pasăre Phoenix, deși azi nimic nu mai e fabulos și nimic nu mai renaște din propria-i cenușă. Mi-am dat seama înainte de a-mi răspunde că-l așteaptă pe Pyle.

– Nu a venit.

– *Je sais. Je t'ai vu seul à la fenêtre.*¹

– Totuși, dacă vrei, poți urca să-l aștepți sus. Va veni curând.

– Pot aștepta și aici.

– E mai bine să nu rămâi singură pe stradă. Să nu te înhăte poliția.

Am urcat. Phuong mă urmă. Mă gândeam la numeroasele glume batjocoroitoare pe care le-aș fi putut face, dar slabele ei cunoștințe de franceză sau engleză nu i-ar fi îngăduit să înțeleagă aluziile mele ironice. Și, ce e mai ciudat, nu simțeam nici cea mai mică dorință să o jignesc și nici să-mi bat joc de mine însuși. Când am ajuns pe palier, femeile au întors capul după noi și imediat după aceea am auzit glasurile lor urcând și coborând, ca și cum ar fi cântat în cor.

– Ce spun?

– Își închipuie că m-am întors acasă.

¹ Știu. Te-am văzut singur la fereastră. (în limba franceză în original)

Florile galbene ale copăcelului pe care-l adusesem cu câteva săptămâni înainte, în cinstea Anului Nou chinezesc, se scuturaseră aproape cu totul. Petalele căzuseră printre clapele mașinii de scris. Le-am scos cu băgare de seamă.

– *Tu es trouble¹*, îmi spuse Phuong.

– E un lucru neobișnuit la Pyle. E un om atât de punctual.

Mi-am scos cravata, m-am descălțat și m-am lungit pe pat. Phuong a aprins aragazul și a pus apa la fier, pentru ceai. Toate păreau la fel ca acum șase luni.

– El spune că vei pleca curând.

– S-ar putea.

– Ține mult la tine.

– Mulțumește-i din partea mea... pentru nimic.

Am observat că Phuong se pieptănase altfel. Părul ei negru îi cădea drept pe umeri. Mi-am amintit că Pyle spusese odată că are o pieptănătură foarte complicată. Ea o socotea nimerită pentru o fiică de mandarin. Închisei ochii și era iar aici, în tot ceea ce fusese și mai înainte: șuieratul aburilor, clinchetul ceștii, un anume ceas al noptii și făgăduiala odihnei.

– Nu va întârzia prea mult, îmi spuse Phuong, ca și cum eu să fi avut nevoie să fiu consolat că Pyle nu mai vine.

Eram curios să știu ce vorbesc când sunt împreună. Pyle era un tip grav și mă plăcțise de moarte cu orațiile

¹ Ești emoționat. (în limba franceză în original)

lui despre Extremul Orient, pe care-l cunoștea abia de câteva luni, în timp ce eu îl știam de câțiva ani. Un alt subiect de conversație pe care-l prefera era Democrația. Pyle avea păreri bine formate și agasante despre tot ce făceau Statele Unite pentru lumea întreagă. Pe de altă parte, Phuong era grozav de neștiutoare; dacă ar fi venit vorba de Hitler, te-ar fi întrerupt să te întrebe cine e acesta. Explicația ar fi fost și mai dificilă, deoarece ea nu cunoșcuse niciodată vreun neamă sau vreun polonez și abia dacă avea niște cunoștințe vagi despre geografia Europei, deși despre principesa Margaret¹ știa, desigur, mult mai multe lucruri decât mine. O auzii cum pune tava pe marginea patului.

– Te mai iubește, Phuong?

Când o anamită stă în pat cu tine, e ca și cum pe pernă și s-ar fi aşezat o pasăre care ciripește și cântă. Era o vreme când credeam că nici una dintre ele nu are un glas atât de melodios ca al lui Phuong. Am întins mâna și i-am luat brațul. Oasele lor sunt la fel de delicate ca ale păsărilor.

– Te mai iubește, Phuong?

Râse și o auzii că aprinde un chibrit.

– Dacă mă mai iubește? repetă ea.

Cine știe, poate că nu prea înțelegea ce-i spuneam.

– Să-ți pregătesc o pipă? mă întrebă.

Când am deschis din nou ochii, aprinsese lampa și tava era pregătită. La lumina lămpii, pielea ei avea o

culoare aurie întunecată, cum e chihlimbarul. Cu fruntea încrustată din cauza concentrării, se aplecase deasupra flăcării, încălzind micul bulgăre de opiu înfipt în vârful acului pe care-l rotea mereu.

– Pyle tot nu fumează? o întrebai.

– Nu.

– Trebuie să-l convingi să fumeze, altfel n-o să se mai întoarcă.

Se spunea printre ele că iubitul care fumează se întoarce întotdeauna, chiar și din Franța. Potența sexuală a bărbăților scădea din cauza fumatului, ele preferau însă un iubit credincios unui amant viril. Frământa acum bulgărașul de pastă fierbinte de marginea întoarsă a ceștii și miroslul de opiu îmi umplu nările. Nu există pe lume altă mireasmă care să-i semene. Ceasul deșteptător de lângă pat arăta ora douăsprezece și douăzeci, dar încordarea mea scăzuse cu totul. Pyle se pierduse undeva, în depărtări. Când fata mi-a întins pipa, am văzut pe față ei, luminată de lampă, aceeași expresie de îngrijorată atenție pe care ar fi avut-o față de un copil. Îmi îndrăgisem pipa: cei vreo șaizeci de centimetri de bambus neted și drept, cu capetele de fildes. Undeva, mai jos, era ceașca, asemenea unui potir de rochiță rândunicii răsturnat, cu marginea întoarsă lăcind mat și întunecată de amestecarea frecventă a opiu lui. Cu o răsucire rapidă și îndemânicată a încheieturii mâinii, Phuong cufundă acul în micuța deschizătură, dădu drumul opiu lui și întoarse ceașca înspre flacără, ținându-mi

¹ Din familia regală engleză

Libris
Respect pentru
lectura

pipă nemîșcată. Grăuntele de opiu se umflă ușor și uniform formă pe măsură ce inhalam.

Fumătorul experimentat poate goli o pipă întreagă dintr-o singură răsuflare; eu însă trebuie să inhalez întotdeauna de câteva ori. După aceea mă întindecam pe pat, cu gâtul rezemat de perna din piele, în timp ce Phuong pregătea o a doua pipă.

– Știi, i-am zis eu atunci, e limpede ca lumina zilei: Pyle știe că trag câteva pipe înainte de culcare și nu vrea să mă deranjeze. O să treacă pe aici mâine dimineață.

Acul pătrunse iar prin orificiul îngust, astfel că am început o a doua pipă. Apoi, cum stăteam întins, am spus:

– Nu-ți face griji. Nu-ți face *nici un fel* de griji.

Am luat o gură de ceai și mi-am strecurat palma în căușul palmei ei.

– Atunci când m-ai părăsit, am continuat eu, am avut noroc că am putut să mă consolez cu opiu. Știi o locuință bună pe rue d'Ormay. Cât tămbălău facem noi, europenii, pentru nimic. Phuong, tu n-ar trebui să trăiești cu un bărbat care nu fumează.

– Dar el o să se însoare cu mine, mi-a zis ea. Acum, în curând.

– Desigur, asta-i o altă problemă.

– Să-ți mai pregătesc o pipă?

– Da.

M-am întrebat dacă Phuong ar consimți să doarmă cu mine în noaptea aceea în cazul în care Pyle nu s-ar mai întoarce niciodată, dar știam că, în momentul în care voi fi

fumat deja patru pipe, n-o să o mai doresc. Desigur că ar fi fost plăcut să-i simt coapsa peste mine, în pat; ea dormea întotdeauna pe spate și dimineața, când mă trezeam, îmi puteam începe ziua cu o pipă și nu cu propria mea prezență.

– Pyle n-o să vină acum, am spus. Rămâi aici, Phuong.

Mi-a întins pipa și a clătinat din cap. În momentul în care mă apucase să inhalez opiu, prezența sau absența ei nu mai aveau decât extrem de puțină importanță.

– De ce nu e Pyle aici? m-a întrebat ea.

– De unde să știi eu? i-am răspuns.

– S-a dus să se vadă cu generalul Thé?

– N-aș putea să spun sigur.

– Mie mi-a spus că, dacă nu o să poată cina cu tine, nu va veni aici.

– Nu-ți face griji. O să vină. Mai pregătește-mi o pipă.

Când s-a aplecat asupra flăcării, mi-a venit în minte poemul lui Baudelaire *Mon enfant, ma sœur*¹. Cum sunau versurile acelea?

Aimer à loisir,

Aimer et mourir

Au pays qui te ressemble.²

¹ „Copila mea, sora mea“ (fr.), vers din poemul „Invitație la călătorie“

² „Împreună-n pribezie!/ Ne-am iubit mereu/ Pururi, tu și eu/ Într-o țară asemenei ție...“ (traducere de Virgil Teodorescu, în Charles Baudelaire, *Florile răului*, Editura Minerva, București, 1978, p. 86)

Afară, pe chei, vapoarele, „*dont l'humeur est vagabonde*”¹, dormeau. M-am gândit că, dacă i-aș mirosi pielea, aş simți un parfum slab, extrem de slab, de opiu, iar culoarea pielii ei era cea a miciei flăcării. Florile de pe rochia fetei le văzusem în realitate, dincolo de canal, în nord. Phuong era de-a locului, aşa cum era o plantă locală, și eu nu voiam să mai plec niciodată acasă.

– Aș vrea să fiu în locul lui Pyle, am rostit eu cu voce tare, însă durerea era redusă și suportabilă – opiu avea grija de asta.

Se auzi o bătaie în ușă.

– Pyle! se repezi Phuong.

– Nu. El nu bate în felul asta.

Acel cineva bătu iarăși, nerăbdător. Phuong se ridică în grabă, zdruncinând copăcelul cu flori galbene, care își scutură din nou petalele peste mașina mea de scris. Ușa se deschise.

– Domnul Fowlair! se auzi o voce poruncitoare.

– Eu sunt, am zis.

Nu aveam chef să mă ridic pentru un polițist – îi vedeam pantalonii kaki fără să-mi ridic capul. Îmi explică într-o franco-vietnameză aproape ininteligibilă că eram chemat – imediat – repede – la *Sûreté*².

– La cea franceză sau la cea vietnameză?

– Franceză.

¹ „... a căror fire e hoinară“ (în limba franceză în original)

² Siguranță (în limba franceză în original)

În graiul lui cuvântul sunase cam aşa: „frânceză“.

– Pentru ce?

Nu știa; avea ordin să mă ducă acolo.

– *Toi aussi*¹, spuse el, adresându-se lui Phuong.

– Spune *vous* când vorbești cu o doamnă, îl repezii. De unde știai că e aici?

Polițistul repetă doar că acestea erau ordinele pe care le primise.

– Voi veni mâine-dimineață.

– *Sur le chang*², îmi spuse din nou.

Pe fața lui îngustă, cu trăsături clar conturate, se vedea încăpățânarea. N-avea nici un rost să încep o discuție, aşa că m-am ridicat, mi-am pus cravata și m-am încălțat. Aici poliția avea ultimul cuvânt. Ar fi putut să-mi retragă permisul de liberă trecere, ar fi putut să-mi interzică accesul la conferințele de presă, ar fi putut chiar să-mi refuze viza de ieșire. Acestea erau metodele permise, legale, dar legalitatea nu e lucrul cel mai important într-o țară în război. Cunoșteam pe cineva căruia îi dispăruse pe neașteptate și într-un mod inexplicabil bucătarul. Aflând că fusese cercetat la Siguranță vietnameză, se dusese acolo, dar i se răspunse că, după ce i se luase un interrogatoriu, bucătarul fusese lăsat în libertate. Familia lui însă nu l-a mai văzut niciodată. Cine știe, poate că bucătarul fugise la comuniști,

¹ Si tu (în limba franceză în original)

² Pronunțare defectuoasă a expresiei *sur le champ* – „imediat“ (în limba franceză în original)

poate că fusese înrolat într-o din armatele particulare care foiau în jurul Saigonului – trupele Hoa-Hao, cele codaistă sau cele ale generalului Thé. Poate că zacea într-o închisoare franceză. Poate că făcea avere, vesel și ferice, vânzând fete în Cholon, suburbia chinezescă a orașului. Poate că murise în timpul interogatoriului.

– N-o să merg pe jos, i-am zis polițistului. O să-mi plătiți cursa cu trishaw-ul.

Trebuia să-ți menții demnitatea.

Din același motiv, am refuzat și țigara pe care mi-o oferi ofițerul francez de la Siguranță. După ce fumasem trei pipe, mintea îmi era limpede și ageră. Puteam lua cu ușurință asemenea hotărâri fără să pierd din vedere problema principală: ce voiau de la mine? Îl cunoșteam pe Vigot, pe care-l întâlnisem adeseori, în diferite împrejurări, îl remarcasem pentru că părea, în mod cu totul ciudat, să-și iubească nevasta, o blondă falsă și frivolă care-l ignora. Acum, la ora două noaptea, pe o căldură insuportabilă, sedea în fumul de țigară, obosit și abătut, cu viziera verde deasupra ochilor, cu un volum de Pascal pe birou, și răsfoia cartea ca să-i mai treacă timpul. Când refuzai să-i dau voie să o interogheze pe Phuong în absența mea, renunță imediat, scoțând doar un oftat care spunea cât îi era de lehamite de Saigon, de căldură sau de întreaga condiție umană.

Îmi spuse în engleză:

- Regret că a fost necesar să vă chem.
- Nu am fost chemat, mi s-a dat ordin să vin.

– O, polițiștii aceștia indigeni... nu prea înțeleg nimic.

Ochii i se opriseră pe o pagină din *Les Pensées*, ca și cum ar fi fost încă absorbit de acele judecăți triste.

– Voiam să vă pun unele întrebări... despre Pyle.

– Întrebați-l mai bine chiar pe el.

Se întoarse spre Phuong și o întrebă iute în franceză:

– Cât timp ați trăit cu monsieur Pyle?

– Cam o lună, nu știu exact.

– Căți bani v-a dat?

– N-aveți nici un drept să o întrebați asta, intervenii eu. Ea nu se vinde.

– Nu a trăit și cu dumneavoastră mai înainte? mă întrebă el. Timp de doi ani.

– Sunt un corespondent de presă care ar trebui să scriu despre războiul dus de dumneavoastră, asta când mă lăsați să o fac. Nu-mi cereți să colaborez și la fișuicile dumneavoastră de scandal.

– Ce știți despre Pyle? Vă rog să-mi răspundeți la întrebări, domnule Fowlair¹. N-aș vrea să vi le pun. Dar e vorba de ceva serios.

– Nu sunt informator. Dumneavoastră știți tot ce v-aș putea spune despre Pyle. Vârsta: treizeci și doi de ani, funcționar la Misiunea de Ajutor Economic, naționalitatea americană.

¹ Pronunție franțузită a numelui Fowler